

VII

VIDA OFICIAL DA RAG

A ACADEMIA NA ACTUALIDADE

CRÓNICA DA ACADEMIA (2025)

NECROLÓXICAS:

QUERIDO BERNARDINO GRAÑA / Anxo Angueira

A ACADEMIA NA ACTUALIDADE (ANO 2025)

COMISIÓN EXECUTIVA

A Comisión Executiva da Real Academia Galega actúa por delegación do Pleno e encárgase de exercer o goberno da institución. Dende o 24 de abril de 2021 ata o 4 de abril de 2025 a súa composición foi a seguinte:

Víctor Fernández Freixanes, presidente
Margarita Ledo Andión, secretaria
Fina Casalderrey, tesoureira
Marilar Aleixandre, arquivista - bibliotecaria
Henrique Monteagudo, vicesecretario

A partir desa data, esta é a súa formación:

Henrique Monteagudo, presidente
Ana Isabel Boullón Agrelo, secretaria
María López-Sández, tesoureira
M.ª Dolores Sánchez Palomino, arquivista - bibliotecaria
Lourenzo Fernández Prieto, vicesecretario

PLENARIO

Está constituído por trinta membros de número e é o encargado de tomar as decisións últimas que afectan á Real Academia Galega.

Relación dos membros numerarios por orde de ingreso:

Andrés Torres Queiruga
Manuel González González
Xesús Alonso Montero (*faleceu o 12 de febreiro de 2026*)
Xesús Ferro Ruibal
Antón Santamarina Fernández

Ramón Lorenzo Vázquez
Francisco Fernández Rei
Francisco Díaz-Fierros Viqueira
Rosario Álvarez Blanco
Víctor Fernández Freixanes
Xosé Luís Axeitos Agrelo
Euloxio Rodríguez Ruibal
Ramón Villares Paz
Margarita Ledo Andión
Manuel Rivas Barrós
Bernardino Graña Villar (*faleceu o 18 de xaneiro de 2025*)
Henrique Monteagudo Romero
Xosé Luís Regueira Fernández
Pegerto Saavedra Fernández
Fina Casalderrey Fraga
Marilar Aleixandre
Chus Pato
Ana Romaní
Ana I. Boullón Agrelo
Gonzalo Navaza
M.ª Dolores Sánchez Palomino
María López-Sández
Lourenzo Fernández Prieto
Anxo Angueira Viturro
Ernesto González Seoane (*eleito o 10 de outubro de 2025*)

MEMBROS CORRESPONDENTES

Relación dos actuais membros correspondentes por orde de ingreso:

José Luis Varela Iglesias (*faleceu en xaneiro de 2026*)
Xosé Manuel González Reboredo
Xoán Carlos Rivas Fernández (*faleceu o 25 de xuño de 2025*)
Francisco Xavier Carro Rosende
Fernando López-Acuña López
Ivo Castro
Dieter Kremer
M.ª Teresa Barro Muñoz-Ortiz
Xosé María Lema Suárez
Xulio Ríos
Luís Daviña Facal

Johannes Kabatek
Xoán Babarro González
Xoán Bernárdez Vilar (*faleceu o 25 de marzo de 2025*)
Francisco Calo Lourido
Augusto Pérez Alberti
Xosé Xove Ferreiro
Modesto Aníbal Rodríguez Neira
Francisco Antonio Cidrás Escáneo
Ernesto Xosé González Seoane
Felipe Lubián Lubián
Héctor Manuel Silveiro Fernández
Carlos Xesús Varela Aenlle
Manuel Caamaño Suárez
Jorge Arbeleche
Craig Patterson
Luís Manuel García Mañá
Farruco Sesto Novas
Débora Campos Vázquez
Xosé Henrique Costas González
Antón Palacio Sánchez
Francisco Cerviño González
Alba Nogueira López
Xavier Vence Deza
Olivia Rodríguez González
Fernando Ramallo Fernández
José Manuel González Herrán
Luz Méndez Fernández
Goretti Sanmartín Rei
Xosé Antón Fraga Vázquez
Clodio González Pérez
Jorge Mira Pérez
Carlos Xavier Rodríguez Brandeiro
Marcos Bagno
Helena González Fernández
Olga Castro
Kirsty Hooper
Helena Villar Janeiro
Helena Zernova
Carmen Pazos Balado
Afonso Vázquez-Monxardín Fernández
Mercedes Queixas Zas

Xavier Senín Fernández
Ramón Nicolás Rodríguez
Celia Pereira Porto
Ana Romero Masiá
Luciano Rodríguez Gómez
Bieito Silva Valdivia
Montse Pena Presas
Diego Rodríguez González
Xosé María Gómez Clemente
Felipe Arias

MEMBROS DE HONRA

Relación de académicas e académicos de honra actuais:

John Rutheford
Carlos Alberto Zubillaga Barrera
Marina Mayoral
María Rosa Lojo
Kathleen N. March
Takekazu Asaka

NOMEAMENTOS

ERNESTO GONZÁLEZ SEOANE

Académico de número
10 de outubro de 2025

Catedrático de Filoloxía Galega e Portuguesa da Universidade de Santiago de Compostela e membro correspondente da RAG dende o ano 2004, forma parte do seu Seminario de Gramática.

XOSÉ M.ª GÓMEZ CLEMENTE

Académico correspondente
10 de outubro de 2025

Membro do grupo de Tecnoloxías Aplicadas á Lingua Galega da Universidade de Vigo, a súa investigación céntrase no campo da neoloxía, a lexicografía e a terminoloxía, así como na aplicación das ferramentas informáticas ao estudo do galego. Dende 2024 é membro dos Seminarios de Lexicografía e Terminoloxía da RAG.

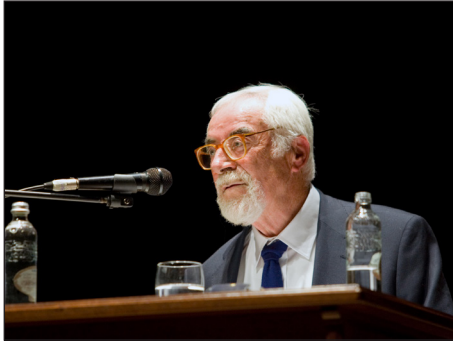
FELIPE ARIAS

Académico correspondente
12 de decembro de 2025

Historiador, arqueólogo e museólogo, director - conservador do Museo Provincial de Lugo (1974-1984) e do Museo do Castro de Viladonga desde a súa creación en 1983 ata 2014, é profesor investigador *ad honorem* da Universidade de Santiago de Compostela.

NECROLÓXICAS

BERNARDINO GRAÑA

18 de xaneiro de 2025

Nado en Cangas no ano 1932, foi un dos membros fundadores do grupo Brais Pinto e a súa voz converteuse nunha das máis recoñecidas polo público e a crítica das letras galegas contemporáneas. Na Academia ingresou como membro de número en 2010, co discurso *Contos populares e Rosalía*.

XOÁN BERNÁRDEZ VILAR

25 de marzo de 2025

Membro correspondente da Academia dende 2003, escritor e historiador, colaborou no programa de radio *Raíz e Tempo* (1965-1975), o primeiro en galego emitido dende Galicia tras a guerra civil, e desenvolveu unha vizosa carreira como autor de novelas e ensaios sobre diversos temas históricos.

JUAN CARLOS RIVAS FERNÁNDEZ-XESTA

25 de marzo de 2025

Arqueólogo, historiador e membro correspondente da Academia dende 1977, foi director do Museo Municipal de Ourense desde a súa inauguración en 1987 deica a súa xubilación no ano 2003.

CRÓNICA DA ACADEMIA (ANO 2025)*

XUNTAS ACADÉMICAS

O Pleno da Real Academia Galega reuniuse en xunta ordinaria e extraordinaria nas seguintes datas:

XUNTAS ORDINARIAS

O pleno da institución reuniuse de xeito ordinario o 14 de marzo, o 20 de xuño, o 10 de outubro e o 12 de decembro de 2025.

XUNTAS EXTRAORDINARIAS

4 de abril de 2025. Sesión plenaria extraordinaria da Real Academia Galega no Pazo municipal da Coruña de elección de presidencia.

17 de maio de 2025. Sesión plenaria extraordinaria e pública da Real Academia Galega co gallo do Día das Letras Galegas dedicado ás cantareiras e á poesía popular oral, que se desenvolveu en Malpica de Bergantiños.

COMISIÓN EXECUTIVA

A Comisión Executiva da Real Academia Galega reuniuse nas seguintes datas:

31 de xaneiro de 2025

3 de marzo de 2025

10 de abril de 2025

9 de maio de 2025

17 de xuño de 2025

28 de xullo de 2025

30 de setembro de 2025

28 de outubro de 2025

24 de novembro de 2025

22 de decembro de 2025

* A versión completa e detallada desta sección pode consultarse na publicación *Memoria anual de actividades de 2025*, dispoñible en <https://doi.org/10.32766/rag.460>.

CONVENIOS

Durante o ano 2025 a Real Academia Galega asinou convenios de colaboración, contratos e acordos con distintas entidades:

Subvención nominativa da Consellería de Cultura, Lingua e Xuventude da Xunta de Galicia (a través da Secretaría Xeral da Lingua) para accións culturais, de investigación lingüística e para investimentos.

Contrato do servizo de traballos de recolleita, normalización e elaboración de contidos e actividades divulgativas sobre a toponimia galega coa Consellería de Cultura, Lingua e Xuventude da Xunta de Galicia (a través da Secretaría Xeral da Lingua).

Contrato do servizo para a organización do Simposio dedicado ás Letras Galegas coa Consellería de Cultura, Lingua e Xuventude da Xunta de Galicia (a través da Dirección Xeral de Cultura).

Subvención nominativa do Ministerio de Ciencia, Innovación y Universidades (a través da Subsecretaría de Ciencia, Innovación y Universidades) para financiar gastos de funcionamento.

Subvención nominativa da Deputación da Coruña para financiar actividades culturais.

Subvención nominativa da Deputación de Lugo para financiar gastos de funcionamento.

Subvención nominativa da Deputación Provincial de Ourense para financiar gastos de funcionamento.

Subvención nominativa da Deputación de Pontevedra para financiar actividades culturais.

Contrato de cesión temporal de obras de arte á Deputación de Pontevedra, por parte da Real Academia Galega, para a súa exhibición no Museo de Pontevedra.

Subvención nominativa do Concello da Coruña para financiar actividades culturais.

Convenio de colaboración coa Fundación Barrié para a edición electrónica do Dicionario da RAG e o Portal das Palabras.

Convenio de colaboración coa Consellería de Cultura, Lingua e Xuventude e a Fundación Cidade da Cultura para a cesión, a título gratuito, do espazo necesario no edificio da Biblioteca e Arquivo de Galicia para situar os seminarios de Lexicografía, Sociolingüística e Onomástica.

REPRESENTACIÓNS

A Real Academia Galega ten representación institucional nas seguintes entidades:

Asociación PuntoGal
Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades
Consello Asesor de Publicacións. Deputación de Ourense
Consello da Cultura Galega
Consello da Memoria Democrática. Concello da Coruña
Consello Municipal da Cultura. Concello da Coruña
Consello Social da Lingua Galega. Concello de Vigo
Fundación Cidade da Cultura
Fundación Penzol
Instituto da Lingua Galega
Observatorio da Lusofonía Valentín Paz Andrade
Padroado da Biblioteca do Real Consulado
Padroado da Biblioteca Nacional
Padroado da Fundación Carlos Casares
Padroado da Fundación Castelao
Padroado da Fundación Curros Enríquez
Padroado da Fundación Gonzalo López Abente
Padroado da Fundación Germán Sánchez Ruipérez
Padroado da Fundación Luis Seoane
Padroado da Fundación Manuel María de Estudos Galegos
Padroado da Fundación Rosalía de Castro
Padroado do Museo do Pobo Galego
Padroado da Fundación Camilo José Cela
Padroado da Fundación Otero Pedrayo
Padroado da Fundación Uxío Novoneyra
Padroado da Fundación Eduardo Pondal

A Real Academia Galega é membro do xurado dos seguintes premios:

Premio Antón Losada Diéguez
Premios da Cultura Galega
Premio Mondoñedo 10
Premios Nacionais de Literatura do Ministerio de Educación, Cultura e Deporte

Premio de Narrativa Breve Repsol
Premio de Tradución Plácido Castro
Premio Otero Pedrayo
Premio Trasalba da Fundación Otero Pedrayo

Institucións colaboradoras coa Real Academia Galega:

Asociación de Escritoras e Escritores en Lingua Galega
Asociación PuntoGal
Asociación Socio-Pedagóxica Galega
Centro Galego de Artes da Imaxe (CGAI)
Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades
Concello da Coruña
Consello da Cultura Galega
Deputación da Coruña
Deputación de Lugo
Deputación de Ourense
Deputación de Pontevedra
Fundación Barrié
Fundación Luís Seoane
Fundación Otero Pedrayo
Fundación Penzol
Fundación Rosalía de Castro
Grupo Radio Televisión de Galicia
Instituto da Lingua Galega
Museo de Pontevedra
Museo do Pobo Galego
Parlamento de Galicia
PEN Clube de Galicia
Universidade da Coruña
Universidade de Santiago de Compostela
Universidade de Vigo
Xunta de Galicia

DÍA DAS LETRAS GALEGAS 2025

O pleno da Real Academia Galega, reunido o 5 de xullo de 2024, acordou dedicar o Día das Letras Galegas 2025 ás cantareiras e a poesía popular oral; unha candidatura múltiple representativa das moitas persoas, sobre todo mulleres, que por toda Galicia coidaron, arrequeñaron e transmitiron unha tradición centenaria que segue a deixar pegada nas novas xeracións. Esta dedicatoria personificouse en Adolfina e Rosa Casás Rama, de Cerceda, Eva Castiñeira Santos, de Muxía, e Manuela Lema, Teresa García Prieto e Prudencia e Asunción Garrido Ameixenda, integrantes estas catro das Pandeireteiras de Mens (Malpica).

A lingua galega continuou viva e vizosa durante séculos, malia as prohibicións e a súa desaparición do espazo oficial, porque o pobo galego a custodiou. En particular as mulleres preservaron a lingua e crearon anonimamente unha poesía popular transmitida nas cantigas. Cantareiras e pandeireteiras xorden no contexto das rogas, os traballos de axuda mutua entre a veciñanza, na que a conclusión desas tarefas se celebraba con música e baile. Malia haber un enorme número de mulleres que compuxeron e transmitiron cantigas populares, a maioría delas permaneceu no anonimato.

Nas últimas décadas do século xx, o traballo realizado pola musicóloga suíza Dorothe Schubarth (1944-2023) e o académico fonsagradino Antón Santamarina, autores da recolleita e edición nos anos 80 do século pasado do *Cancioneiro popular galego*, permitiu identificar informantes como Adolfina Casás Rama (1912-2009) e Rosa Casás Rama (1913-2005), tía e sobriña naturais da Vila da Igrexa, lugar da parroquia de Cerceda. Tamén a principios dos 80 Milladoiro subía aos escenarios a Eva Castiñeira quen, canda a súa sobriña, foi a primeira pandeireteira en actuar cun grupo folk. Antes, dende os primeiros 70, actuarían en

palcos folclóricos as Pandeireteiras de Mens.

Estas e moitas outras iniciativas de persoas que foron recollendo individualmente os cancioneros populares por todo o país contribuíron a visibilizar a enorme riqueza dunha expresión artística colectiva deostada durante séculos. Así e todo, fronte ao que aconteceu noutros territorios, o cancionero popular conseguiu chegar cheo de vida ao século XXI, e deixou unha fonda pegada na alta cultura, empezando polos *Cantares gallegos* de Rosalía de Castro.

A candidatura apoiada pola maioría do pleno da RAG refírese ademais ás novas xeracións de intérpretes e creadores actuais que demostran que na propia esencia da poesía popular oral está evolucionar e cambiar.

PLENARIO EXTRAORDINARIO DA REAL ACADEMIA GALEGA NO DÍA DAS LETRAS GALEGAS DE 2025

A sesión extraordinaria e pública do 17 de maio celebrouse en Malpica de Bergantiños, a terra das Pandeireteiras de Mens. As Tanxugueiras abriron o acto interpretando varios temas populares e reivindicaron as cantareiras das que aprenderon a defensa do galego.

Ana Boullón, Antón Santamarina e Xesús Alonso Montero participaron nun acto de recoñecemento das creadoras e transmisoras dos cantares anónimos, así como das persoas que investigaron e recolleron as cantigas do pobo, das que as levaron aos escenarios e mais das novas voces que son xa o futuro da tradición que proxecta a lingua galega polo mundo adiante.

A académica Ana Boullón sinalou as claves da historia da poesía do pobo e da súa relación coa música, en que o papel central da muller foi un feito diferencial de Galicia. Ademais, trazou o retrato das sete mulleres nas que se personifica a celebración deste 17 de maio: Adolfinca Casás Rama, Rosa Casás Rama, Eva Castiñeira, Prudencia Garrido Ameixenda, Asunción Garrido Ameixenda, Manuela Lema Villar e Teresa García Prieto.

O presidente da RAG, Henrique Monteagudo, referiuse á xente nova, e reclamou unha reformulación da política lingüística que poña a infancia e a mocidade no centro.

Antón Santamarina pronunciou un discurso no que tirou de 80 anos de memoria persoal, primeiro como cativo da Fonsagrada que mamou as cantigas e logo como compilador e estudoso da poesía popular oral.

O profesor Xesús Alonso Montero compartiu tamén lembranzas dos primeiros anos de vida arredor das coplas, e defendeu a relevancia artística do cancionero da tradición oral, base e inspiración dos *Cantares gallegos* de Rosalía de Castro.

O pleno rematou coa interpretación do Himno a cargo de Icíá Varela e Xaquín Rama. Tamén se contou coa participación das cantareiras da Asociación Carcaxía, que recibiron o público ás portas do auditorio.

PRIMAVERA DAS LETRAS

O presidente da Real Academia Galega, Víctor F. Freixanes, e a académica Fina Casalderrey inauguraron o 10 de marzo a edición de 2025 do proxecto Primavera das Letras, da man da comunidade educativa do CEIP Celso Emilio Ferreiro, en Cerceda; un dos tres puntos destacados da gran festa da cultura galega dese ano, pois na aldea da Vila da Igrexa naceron e viviron Adolfn e Rosa Casás Rama.

No acto participaron a mestra Felicidad Casás López, a directora do centro, Silvia Betanzos Tajés, o alcalde de Cerceda, Juan Manuel Rodríguez García, a inspectora de Educación Concepción Aramburu Sánchez, familias do alumnado e unha representación da comunidade educativa de CPI O Cruce de Cerceda.

Os protagonistas da presentación foron os alumnos e alumnas, que interpretaron os papeis das Ferreñas e das Cantareiras das Letras, na representación *As Ferreñas*, unha obra con texto de Paula Carballeira e ilustracións de Nuria Díaz, que tamén estiveron presentes no acto.

NA LINGUA QUE EU FALO

O Premio Na lingua que eu falo naceu en 2025 ao abeiro de Primavera das Letras. O galardón toma o seu nome dun verso da obra fundacional das letras galegas contemporáneas, os *Cantares gallegos* de Rosalía de Castro, que resalta a importancia que ten en concreto, dentro dese vivir e expresarse na nosa lingua, a práctica oral do galego entre as novas xeracións.

A Real Academia Galega puxo en marcha este certame co propósito de recoñecer persoas, proxectos, iniciativas ou experiencias que, ben no ámbito escolar ben noutros espazos, destaquen polo seu traballo a prol da normalización lingüística na infancia.

O centro galardoado na primeira edición foi o CEIP Milladoiro, de Malpica de Bergantiños, que destaca polo bo facer do profesorado e do conxunto da súa comunidade educativa. Este centro actuou ademais como representante dunha comarca, a de Bergantiños, que serve a toda a sociedade galega de espello no que se mirar, xa que é onde se atopan os mellores datos de transmisión interxeracional do idioma.

A Academia valorou especialmente as actividades que o CEIP Milladoiro desenvolve desde hai anos coa competencia oral en galego na cerna. É o caso, entre outras, daquelas enmarcadas na programación da radio escolar, Radio Balea; o DichoLeo, un proxecto centrado na alfabetización audiovisual na que o alumnado grava pequenas pezas coas que traballa nas interferencias lingüísticas e amplían e melloran o vocabulario galego; o Galicómic, unha proposta na que cada aula crea a súa propia banda deseñada; ou libros de produción propia como o *Dicionario mariñeiro* ou o *Dicionario malpicán*, nos que tamén se lle dá o protagonismo á rapazada da man das súas familias.

Aplaudíronse asemade outras propostas como E ti, de quen vés sendo?, na que todo o alumnado participou na confección dun xogo de mesa con preguntas arredor de Malpica de Bergantiños, no marco do proxecto documental integrado Patrimonio In-Material!

A directora do CEIP Milladoiro, Ana Seoane Cives, recolleu o galardón de mans do presidente da Academia, Henrique Monteagudo o 17 de novembro. Fina Casalderrey, académica responsable de Primavera das Letras, foi a encargada de conducir un acto no que tamén interviñeron a deputada de Igualdade, Lingua e Dereitos Cívís da Deputación da Coruña, Soledad Agra, e o alcalde de Malpica de Bergantiños, Eduardo Parga Veiga.

Tras a entrega do galardón, a xornada festiva continuou cunha visita ao centro, onde se serviron uns petiscos preparados polo alumnado na aula de cociña.

SIMPOSIO AS CANTAREIRAS E A POESÍA POPULAR ORAL

O 22 de novembro celebrouse no Parador de Muxía o simposio *As cantareiras e a poesía popular oral*. O encontro estivo coordinado polos académicos María López-Sández, Víctor F. Freixanes e Antón Santamarina. O programa desenvolvido foi o seguinte:

Mañá

10:00 h Inauguración

10.30 h. *Ao ronsel do cantigueiro. Perspectivas etnomusicolóxicas sobre as ensinanzas das cantareiras galegas*. Xulia Feixoo. Conferencia

11.00 h. *Letra en música: o cancionero popular galego*. Sergio de la Ossa. Conferencia

12.30 h. *Pensar a tradición desde o xénero e a clase social*. Mesa redonda

Domingo Blanco

Branca Villares

Xulia Feixoo

Antón Santamarina (moderador)

Tarde

16.30 h. *Os avatares de nove melodías tradicionais*. Manuel Rico Vereá.

Conferencia

18.00 h. *Cantareiras: balance dun ano*. Mesa redonda

Richi Casás

Isabel Vigo

Xabier Díaz

Ana Boullón (moderadora)

19.30 h. A. C. Abaladeiras de Muxía Actuación musical

SE CANTO É PORQUE QUERO

O 9 de abril, no Museo do Pobo Galego, estreouse *Se canto é porque quero*, un documental, dirixido por Damián Varela Pastrana e realizado por Mirame-mira, que consta de tres episodios, nos que se tece un mosaico de testemuños e olladas que retratan mundo das cantareiras e da poesía popular oral.

A serie arrinca na Vila da Igrexa, rememorando o encontro entre Doro-thé Schubarth e Rosa e Adolfina Casás Rama. Relátao na propia aldea Richi Casás, neto e sobriño neto de ambas as cantareiras. Mercedes Peón, Fuxan os Ventos, Felisa Segade ou as rapazas do Regueifa Tour son algunhas das voces convidadas nun relato que fai parada en Cerceda, Malpica de Bergantiños e Muxía, onde se gravou o peche do terceiro episodio coa colaboración de Caamaño & Ameixeiras, Mondra e mais o alumnado e o profesorado do CEIP Os Muíños de Muxía.

Rosa e Adolfina. As recollidas onte e hoxe
Capítulo 1

As pandeireteiras de Mens. Da aldea á cidade
Capítulo 2

Eva Castiñeira. A necesidade de perdurar
Capítulo 3

NOVAS DAS LETRAS GALEGAS DE 2025

Presentación das Letras Galegas 2025 na Rede

3 de xaneiro de 2025

A RAG abriu o ano da poesía popular oral e as cantareiras coa posta en marcha na súa páxina web. A nova sección arrincou coa presentación da celebración da académica Ana Boullón Agrelo e mais unha tribuna do académico Antón Santamarina.

Cadernos de Lingua rescata os contos que recolleu Dorothé Schubarth

13 de xaneiro de 2025

A investigadora Carme Hermida Gulías recompila unha escolma de narracións de tradición oral que a musicóloga suíza gravou entre as recollas que realizou para o *Cancioneiro popular galego*.

Presentación de *Cantareiras, A poesía popular nas Letras Galegas 2025*

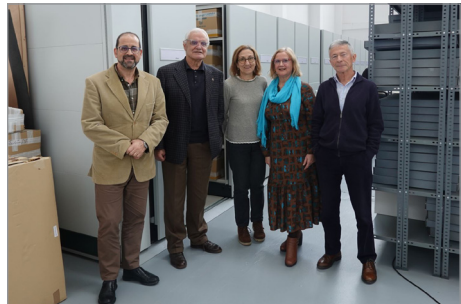
13 de xaneiro de 2025

Henrique Mauricio e Carlos Taboada, responsables de Polo Correo do Vento, presentáronlle á Real Academia Galega o volume que publicaron co gallo do Día das Letras Galegas dedicado á poesía popular oral e ás cantareiras.

Visita da directiva da Agrupación Folclórica Aturuxo

13 de xaneiro de 2025

O presidente e o vicesecretario da RAG recibiron na sede temporal da institución a directiva da Agrupación Folclórica Aturuxo, quen lles trasladou datos biográficos sobre as Pandeireteiras de Mens.

Presentación da programación das Letras Galegas 2025

10 de febreiro de 2025

A académica Ana Boullón presentou xunto ao presidente da RAG, Víctor F. Freixanes, e Damián Varela e Alba López Álvarez, codirectores da serie documental das cantareiras, as iniciativas que se desenvolveron para a celebración das Letras Galegas de 2025.

Presentación do Laboratorio de Cántigas Novas

16 de febreiro de 2025

O presidente da Academia, Víctor F. Freixanes, participou na presentación do Laboratorio de Cántigas Novas, un espazo para a experimentación e a creación de novas cancións coodirixido polos músicos Ugia Pedreira e Óscar Górriz Muxía.

Conferencia de Henrique Monteagudo na Fábrica de Sel

10 de maio de 2025

O presidente da Academia impartiu unha conferencia na Fábrica de Sel de Muros sobre a fala e os cantares desta vila. Henrique Monteagudo afondou nas recollas históricas de cantigas populares no concello e na comarca da que é natural.

Inauguración dun mural para Rosa e Adolfinna na EIM Luis Seoane

19 de maio de 2025

M.ª Dolores Sánchez Palomino participou no acto de inauguración do mural de Tania Solla na Escola Infantil Municipal Luis Seoane da Coruña xunto a Felicidad Casás, directora da escola e neta de Rosa Casás; a alcaldesa da Coruña, Inés Rey, e outros representantes institucionais.

Homenaxe a Eva Castiñeira

20 de maio de 2025

O presidente e a secretaria da Academia, Henrique Monteagudo e Ana Boullón, e a académica Marilar Aleixandre participaron no acto organizado polo Concello de Muxía ás portas da casa de Eva Castiñeira.

Homenaxe ás cantareiras e á poesía popular oral no ciclo Follas de Outono

20 de novembro de 2025

Fina Casalderrey participou na homenaxe ás cantareiras e á poesía popular oral coa que o Concello de Zas pechou o ciclo literario e cultural Follas de Outono. O acto que se desenvolveu no auditorio de Baio contou tamén coa participación de pandeireteiras de distintas xeracións da Asociación Cultural Adro.

Bernardino Graña / Xosé Castro

Querido Bernardino Graña

Anxo Angueira

Morreu Bernardino Graña e con el foise un grande escritor, un poderoso mestre, un poeta irrepetible. Era de Cangas de Morrazo, cuxo mar e mariñeiros inmortalizou, e seu pai, mestre en Ribadavia, fixo que prendese no meniño a cultura literaria. Así, moi novo, con dezaoito anos, entrou a formar parte do comité de redacción da revista de poesía *Alba*, que dirixía en Vigo Ramón González Alegre.

Pertencía Bernardino a esa “Gran Xeración”, como diría Darío Xohán Cabana, a das Festas Minervais, como diría Méndez Ferrín. El foi o gañador do certame precisamente nos anos 1954, 1955, 1959 e 1969. O seu primeiro libro, *Poema do home que quixo vivir*, publicouno Brais Pinto en 1958. Era Bernardino dos galegos que traballaban ou estudaban en Madrid e que se agruparon no Brais Pinto para xuntaren as súas ansias renovadoras en literatura, en arte ou en política. Alí estaban canda el Ramón Lorenzo, Bautista Álvarez, Alexandre Cribeiro, Reimundo Patiño, Xosé Fernández Ferreiro, César Arias ou o citado Méndez Ferrín.

Comezou como poeta, pero a súa dilatada actividade literaria levouno por tódolos xéneros. Iniciouse na arte dramática con *Vinte mil pesos crime* (1962), un referente no teatro dos anos sesenta, que logo continuou moito máis tarde *Con Franco nun armario* (2009). Hai no teatro de Bernardino unha vertente infantil e popular e de teatro en verso, especialmente coas súas sinfarainadas, obras protagonizadas polo mosquito Sinfarainín. Precisamente a súa estadía en Lugo como bolseiro no Colexio Fingoi permitiulle coñecer a fondo a literatura popular, querenza que endexamais abandonaría, ó preparar a antoloxía dos *Contos populares da provincia de Lugo* (1963). Foi este precisamente o motivo do seu discurso de ingreso na RAG en 2010: *Contos populares e Rosalía*. Nesta súa faceta de escritor de contos infantís foi un auténtico pioneiro e deixounos títulos inesquecibles como *O león e o paxaro rebelde* (1969), *O gaiteiro e o Rato Pérez* (1994) ou *O quirico lambón* (1997).

Foi aínda Bernardino un crítico literario que reflexionou precisamente sobre as campás e os templos de Rosalía, por citarmos unha autora clásica, ou tamén sobre os rompedores xeitos da Nova Narrativa a propósito de *Arrabaldo do norte*. E chegou a sorprendernos profundamente ós seus lectores, el que xa publicara relatos en *Fins do mundo* (1974), coa súa serodia faceta de novelista ó publicar en 2006 o *Protoevanxeo do neto de Herodes*, obra que con magnífica arte narrativa reinventa a vida de Xesús, e que logo completaría en 2016 coa *Fuga a Exipto*.

Pero sobre todo Bernardino era poeta, un extraordinario poeta que cantou a terra e mailo mar, que cantou con amor e co rancor do duro encono, que denunciou os desastres ecolóxicos, as diferentes alienacións da vida contemporánea ou o terror do fascismo. E non hai outro libro del máis grande e máis pleno que *Profecía do mar* (1966), obra que debe figurar entre os grandes clásicos da literatura galega. Ninguén coma el, despois de Manoel Antonio, se achegou e se somerxeu na orografía marítima que representa o léxico mariño real e enxebre, ninguén navegou o mar materialista e contrasublime, ninguén o poderoso, o alto mar dos mariñeiros de Cangas de Morrazo. E nisto cómpre tamén advertir que como poeta foi Bernardino un referente da declamación, un pioneiro da oralidade poética contemporánea, un verdadeiro espectáculo de comunicación lírica en cada un dos seus recitais.

Como profesor será inesquecible mentres haxa a capacidade de lembrar nos seus alumnos. A literatura, a poesía viva, así, a través da palabra dita e moitas veces memorizada, foi para os que tivemos a fortuna de asistir ás súas clases o máis grande dos maxisterios recibidos. Para nós, a súa presenza distinta e orixinal nas clases, a súa palabra apaixonada, as viaxes da ribeira do Sar á ribeira da ría de Vigo, do *Rei Lear* a *El bosque animado*, de Fray Luis ou San Juan a *Seraogna*, tiveron un ramo definitivo co poema “En Padrón os alumnos no Instituto” do celebrado libro *Se o noso amor e os peixes Sar arriba andasen* (1980). O impacto do maxisterio de Bernardino en Padrón sobrevive non só na lembranza do seu alumnado, que namorou co “Como hei vivir sen a luz túa” que tan popular fixo Suso Vaamonde. O seu maxisterio foi determinante para aqueles que seguiron o seu rumbo na creación poética, como o grande Eusebio Lorenzo Baleirón, ou para moitos daqueles que nos dedicamos coma el ó ensino. Neste caso creo que o levamos dentro, poida que sen sabelo, como o noso particular profesor implícito.

Non foi menor a actividade cívica de Bernardino Graña. Activo militante dos recitais de intervención poética (a prol de Palestina ou contra a marea negra do *Prestige*), asiduo do Festival de Poesía do Condado, pomos

por caso, será lembrado tamén por ser impulsor e primeiro presidente da Asociación de Escritores en Lingua Galega (AELG).

Recibiu numerosos premios e recoñecementos ó longo da súa vida. Non só porque se premiaba e recoñecía un grande escritor, senón porque ademais Bernardino Graña tivo un mérito moi especial e único, porque está ó alcance de moi poucos: o mérito impagable de ser querido.